

Kommunledningskontoret

Datum

Diarienummer

2019-10-03

KS 2019/0198

Anne Hännestrand

Kommunstyrelsen

Förslag till avveckling av hemtjänst i egen regi

Ärende

Kommunfullmäktige har den 23 september 2019 § 108 beslutat att återremittera förslag till avveckling av hemtjänst i egen regi till kommunstyrelsen med hemställan om att följande frågeställningar ska besvaras (samt bifoga samtliga utredningar till ärendet).

1. Redovisa ett 0-alternativ för att behålla hemtjänsten i egen regi. Under denna punkt ska redovisas vad socialnämnden har gjort för insatser för att styra upp verksamheten sedan nämnden övertog den 1 januari 2019.
2. Redovisa en prognos framåt.
3. Göra en konsekvens- och riskanalys för de Danderydsbor som valt och har hjälp av kommunens hemtjänst.
4. Göra en konsekvens- och riskanalys över vad som händer om privata utförare går i konkurs eller av annat skäl hastigt och oordnat lägger ned verksamheten.

Kommunledningskontoret har i samarbete med socialkontoret fördjupat utredningen ytterligare utifrån frågeställningarna, och redovisar härmed utredningen. Denna utredning kompletterar tjänsteutlåtandet daterat 13 augusti 2019, reviderat den 28 augusti 2019.

Kommunledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beslutar att uppdra åt socialnämnden att upphöra med hemtjänsten i egen regi per den 1 maj 2020, genom att hemtjänsten avvecklas i enlighet med alternativ 1 i tjänsteutlåtande daterat den 13 augusti 2019.

Kommunledningskontoret

Datum

Diarienummer

2019-10-03

KS 2019/0198

Anne Hännestrand

Gällande rätt och bakgrund

Av 11 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) framgår att kommuner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet.

Enligt 11 kap. 5 § kommunallagen ska budgeten upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna.

Av 2 kap. 1 § 1 st. socialtjänstlagen (2001:453) svarar varje kommun för socialtjänsten inom sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskild får det stöd och den hjälp som den behöver. Detta innebär ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän.¹

Kommunfullmäktige har den 4 mars 2019 beslutat att godkänna överskottsmål för år 2019.² Överskottsmålen innebar att nämnderna ålades att upphöra med att redovisa underskott. Socialnämnden har utifrån ovan föreslagit flera åtgärder för att klara den ekonomiska utmaningen, varav avveckling av hemtjänsten utgjort ett av besparingsförslagen. Socialnämnden har den 9 april 2019 beslutat att föreslå att kommunstyrelsen skulle avveckla hemtjänsten i egen regi.³

Kommunledningskontoret har den 13 augusti 2019 föreslagit att kommunstyrelsen skulle föreslå till kommunfullmäktige att kommunfullmäktige beslutar uppdra åt socialnämnden att upphöra med hemtjänsten i egen regi per den 1 april 2020, genom att hemtjänsten avvecklas.⁴

Kommunfullmäktige har den 23 september 2019 beslutat att återremittera ärendet till kommunstyrelsen med hemställan om att följande frågeställningar skulle besvaras (inklusive att bifoga samtliga utredningar till ärendet).

1. Redovisa ett 0-alternativ för att behålla hemtjänsten i egen regi.
Under denna punkt ska redovisas vad socialnämnden har gjort för

---

¹ Kommunen har det yttersta ansvaret, men behöver inte tillhandahålla stöd och hjälp i egen regi. Med det yttersta ansvaret följer att kommunen kan träda in och vidta åtgärder för att försäkra sig om att den enskilde får stöd och hjälp. Jfr. 2 kap. 1 § socialtjänstlagen, Zeteo lagkommentar, Lars Lundgren, Per-Anders Sunesson, publicerad den 21 januari 2019.

² Jfr. Kommunfullmäktiges beslut den 4 mars 2019 § 26.

³ Socialnämndens beslut daterat den 9 april 2019, § 60, *Ekonomi i balans 2019*, ärende SN 2019/0089.

⁴ Tjänsteutlåtande daterat den 13 augusti 2019 (rev den 28 augusti 2019), *Avveckling av Danderyds kommuns hemtjänst i egen regi*, ärende KS 2019/0198.

Kommunledningskontoret

Datum

Diarienummer

2019-10-03

KS 2019/0198

Anne Hännestrand

insatser för att styra upp verksamheten sedan nämnden övertog den 1 januari 2019.

2. Redovisa en prognos framåt.
3. Göra en konsekvens- och riskanalys för de Danderydsbor som valt och har hjälp av kommunens hemtjänst.
4. Göra en konsekvens- och riskanalys över vad som händer om privata utförare går i konkurs eller av annat skäl hastigt och oordnat lägger ned verksamheten.

Kommunledningskontorets fördjupade utredning utifrån frågeställningarna

1. Redovisa ett 0-alternativ för att behålla hemtjänsten i egen regi. Under denna punkt ska redovisas vad socialnämnden har gjort för insatser för att styra upp verksamheten sedan nämnden övertog den 1 januari 2019.

Socialkontoret har anfört i huvudsak följande.⁵

- Hemtjänsten i egen regi har presenterat följande besparingsåtgärder: att öka registrerade timmar hos kunderna, att minska utlagd personaltid på helgerna, att arbeta efter nya rutiner för leasingbilar och att omvandla fyra geografiska områden till tre med en sammantagen beräknad besparing om ca 2,5 mnkr. Hemtjänsten i egen regi har, trots ovan föreslagna och vidtagna besparingsåtgärder, konstaterat att det inte är möjligt att nå en budget i balans 2019 och att det inte är troligt att nå en budget i balans 2020. Hemtjänsten i egen regi har år 2018 haft ett underskott om ca 5,8 mnkr.
- Hemtjänsten i egen regi har i prognos efter månadsbokslut per augusti 2019 redovisat ett beräknat underskott om ca 3,4 mnkr för helåret 2019. Det beräknade underskottet har redovisats trots att besparingsåtgärderna varit framgångsrika och haft avsedd effekt.
- För att hemtjänsten i egen regi ska ha förutsättningar att nå ekonomi i balans år 2019 skulle hemtjänstchecken (debiterat timpris per utförd hemtjänsttimme) år 2019 behövt öka med ca 9 procent. Om hemtjänstchecken höjts på så sätt för samtliga utförare inom

⁵ Socialkontorets yttrande daterat den 27 september 2019, Återremissförslag till avveckling av hemtjänst i egen regi KS 2019/0198, ärende SN 2019/0098.

Kommunledningskontoret

Datum

Diarienummer

2019-10-03

KS 2019/0198

Anne Hännestrand

kommunen hade det medfört att kommunens hemtjänstkostnader ökat med ca 7,5 mnkr år 2019.

- Vård- och omsorgschefen har sedan övertagandet ingått i socialkontorets ledningsgrupp.

2. Redovisa en prognos framåt

Socialkontoret har i huvudsak anfört följande.⁶

- Prognosen för år 2020 är framtagen utifrån faktiska siffror och prognoser, även om budgetprocessen inte är helt slutförd.
- Hemtjänst i egen regi har inte lagt fram några ytterligare besparingsåtgärder, varför det kan antas att besparingsalternativen är uttömda.
- Hemtjänstchecken, som finansierar hemtjänsten i egen regi, har i beslut lämnats oförändrad för år 2020. I planeringsförutsättningarna för budget år 2020 har prisökning med 2 procent och löneökning med 2 procent antagits. Mot bakgrund av dels detta, dels det beräknade underskottet för 2019, behövs en intäktsökning med ca 4,2 mnkr för att hemtjänsten ska nå en budget i balans år 2020. Detta skulle innebära en ökning med hemtjänstchecken med ca 11 procent. Om hemtjänstchecken höjs på så sätt för samtliga utförare skulle det medföra ökade hemtjänstkostnader med ca 9,3 mnkr för kommunen.

3. Göra en konsekvens- och riskanalys för de Danderydsbor som valt och har hjälp av kommunens hemtjänst.

Socialkontoret har identifierat fyra risker och utrett konsekvenserna av riskerna för brukarna av hemtjänst om den avvecklas, i huvudsak enligt följande.⁷

- *Kunderna behöver göra ett omval:* Privata utförare inom lagen (2008:962) inom valfrihetssystem (fortsättningsvis LOV) finns att välja, biståndshandläggaren erbjuder stöd vid omval. Kraven på utförarna är desamma på hemtjänst i privat och egen regi.

⁶ Socialkontorets yttrande daterat den 27 september 2019, Återremissförslag till avveckling av hemtjänst i egen regi KS 2019/0198, ärende SN 2019/0098.

⁷ Bilaga 1 till socialkontorets yttrande daterat den 27 september 2019, Återremissförslag till avveckling av hemtjänst i egen regi KS 2019/0198, ärende SN 2019/0098.

Kommunledningskontoret

Datum

Diarienummer

2019-10-03

KS 2019/0198

Anne Hännestrand

- *Ny personal arbetar hos brukaren:* Eventuell otrygghet bedöms vara av övergående karaktär. En successiv och planerad övergång till ny utförare efter omval bedöms skapa goda förutsättningar att motverka eventuell oro.
- *Ett kommunalt alternativ saknas:* Oavsett hemtjänst i egen eller privat regi ställs samma krav på kvalitet, vilket brukarna kommer erhålla oavsett val.
- *Kommunal kompetens inom hemtjänst egen regi fasas ut på sikt:* Kommunen kommer att fortsätta bedriva dels hemtjänst i egen regi på natten, dels Larmpatrullen. Detta säkerställer att kommunen behåller kompetens och grundorganisation inom kommunen.

Samtliga risker har bedömts utgöra en *mindre allvarlig risk* på en skala om mindre allvarlig risk – allvarlig risk – mycket allvarlig risk.

4. *Göra en konsekvens- och riskanalys över vad som händer om privata utförare går i konkurs eller av annat skäl hastigt och oordnat lägger ned verksamheten.*

Socialkontoret har identifierat fyra risker och utrett konsekvensen av riskerna om privata utförare går i konkurs eller hastigt avvecklar verksamheten, i huvudsak enligt följande.⁸

- *Privat utförare går i konkurs:* För att bli godkänd utförare inom LOV krävs att utföraren är minst *kreditvärdig* vid en kreditupplysning, eller på annat sätt kan visa sig kreditvärdig. Socialkontoret kontrollerar årligen utförarnas ekonomi. Även Inspektionen för vård och omsorg (IVO) genomför ekonomisk granskning innan utföraren beviljas tillstånd för att bedriva hemtjänst.
- *Kommunen saknar förmåga att kliva in som garant för att säkerställa för att den enskilde erhåller biståndsbedömda insatser:* Uppsägningstiden enligt avtal med utförarna är tre månader.

---

⁸ Bilaga 2 till socialkontorets yttrande daterat den 27 september 2019, *Återremissförslag till avveckling av hemtjänst i egen regi KS 2019/0198*, ärende SN 2019/0098.

Kommunledningskontoret

Datum

Diarienummer

2019-10-03

KS 2019/0198

Anne Hännestrand

Kommunen har sedan tidigare erfarenhet att överta verksamhet på motsvarande tid om det varit nödvändigt. Vidare bedriver kommunen hemtjänst i egen regi på natten vilket medför att kompetensen finns kvar i kommunen.

- *Kommunen får minskade resurser att erbjuda hemtjänst:* Det finns privata utförare att välja inom LOV. Samtliga utförare ska enligt avtal vara beredda att ta emot nya kunder inom 24 timmar. Vidare bedriver kommunen hemtjänst i egen regi på natten vilket medför att kompetensen finns kvar i kommunen.
- *Privata utförare kan inte möta behoven:* Om en privat utförare går i konkurs eller avvecklar verksamheten kan socialnämnden eller fullmäktige besluta om erbjudande om övertagande av samtlig personal till hemtjänst i egen regi och fortsätta bedriva verksamheten i egen regi om så krävs. Vid vanligt avslut eller uppsägning av avtal sker omval till ny utförare.

Samtliga risker har bedömts utgöra en *mindre allvarlig risk* på en skala om mindre allvarlig risk – allvarlig risk – mycket allvarlig risk.

5. Ytterligare utredningar har bifogats

Ytterligare utredningar (inklusive konsultrapporter) har bifogats till socialkontorets yttrande och även till detta tjänsteutlåtande.

Kommunledningskontorets sammanvägda bedömning

Finns förutsättningar att fortsätta bedriva hemtjänsten i egen regi?

Kommunledningskontoret får konstatera att kommuner ska ha en god ekonomisk hushållning enligt 11 kap. 1 § kommunallagen samt att kommunfullmäktige den 4 mars 2019 har tagit beslut om nämnderna ska upphöra med att redovisa underskott.⁹

Kommunledningskontoret får notera att hemtjänsten i egen regi, trots att hemtjänsten varit delaktiga i att ta fram besparingsåtgärder vilka också vidtagits med önskad effekt, fortsätter att gå med betydande underskott. Kommunledningskontoret får vidare notera att hemtjänsten i egen regi under

---

⁹ Jfr. 5. Kommunfullmäktiges beslut 2019-03-04 § 26.

Kommunledningskontoret

Datum

Diarienummer

2019-10-03

KS 2019/0198

Anne Hännestrand

perioden 2010–2018 gått med underskottet om 58,8 mnkr¹⁰ och att hemtjänsten även under år 2020 beräknas gå med underskott. Inga ytterligare besparingsmöjligheter har identifierats. Även om underskotten varierar från år till år, har det inte framkommit någon prognos eller uppgift om ändrande förhållanden som talar för att underskotten kommer att upphöra.

Under sådana förhållanden, och med hänsyn till *att* kommunallagen ställer krav på god ekonomisk hushållning, *att* kommunfullmäktige beslutat om överskottsmål och *att* kommunen har ett ansträngt ekonomiskt läge, får kommunledningskontoret förorda att hemtjänsten i egen regi ska avvecklas.

Föranleder konsekvens- och riskanalyserna någon annan bedömning?

Av 2 kap. 1 § 1 st. socialtjänstlagen har kommunen det yttersta ansvaret för att enskild får det stöd och den hjälp som den behöver. Kommunen behöver inte tillhandahålla stöd och hjälp i egen regi, men genom principen om kommunens yttersta ansvar kan kommunen träda in och vidta egna åtgärder för att försäkra sig om att den enskilde får stöd och hjälp om så krävs.

Kommunledningskontoret finner att socialkontorets identifierade risker och konsekvenser synes vara heltäckande och väl avvägda. Riskerna och konsekvenserna får bedömas vara godtagbara utifrån de *riskbegränsande åtgärderna* som socialkontoret redogjort för framförallt enligt följande.

- Goda förutsättningar för att minska brukarens eventuella oro genom successiv och planerad övergång till ny utförare.
- Samma krav på kvalitet i utförandet ställs på hemtjänsten i egen och privat regi.
- Befintliga avtalsvillkor med och socialkontorets hantering av utförare inom LOV (t.ex. *att* avtalen stadgar tre månaders uppsägningstid, *att* utförare ska vara beredda att ta emot nya kunder inom 24 timmar och *att* utförarnas ekonomi följs upp årligen).
- Kommunen bedriver fortfarande natt- och larmpatrull (som innefattar hemtjänst på natten) vilket medför att kompetensen behålls inom kommunen. Kommunen har möjlighet att *om så krävs*

---

¹⁰ Socialkontorets tjänsteutlåtande den 9 april 2019, *Ekonomi i balans*, ärende SN 2019/0089.

Kommunledningskontoret

Datum

Diarienummer

2019-10-03

KS 2019/0198

Anne Hännestrand

ta över verksamheten utifrån principen om kommunens yttersta ansvar, jfr. 2 kap. 1 § socialtjänstlagen.

Utifrån en sammanvägd bedömning med hänsyn tagen till de risk- och konsekvensanalyser socialkontoret gjort förordar kommunledningskontoret att hemtjänsten i egen regi avvecklas.

Åsa Heribertson
Kommundirektör

Björn Wallgren
Ekonomichef

Handlingar i ärendet

1. Tjänsteutlåtande daterat den 3 oktober 2019, *Förslag till avveckling av hemtjänsten i egen regi*, i ärende KS 2019/0198.
2. Socialkontorets yttrande daterat den 27 september 2019, *Yttrande återremissförslag till avveckling av hemtjänst i egen regi*, KS 2019/0198, i ärende SN 2019/0098.
3. Bilagor inklusive konsultrapporter till socialkontorets yttrande daterat den 27 september 2019, *Yttrande återremissförslag till avveckling av hemtjänst i egen regi*, KS 2019/0198, i ärende SN 2019/0098.
4. Tjänsteutlåtande daterat den 13 augusti 2019 (rev den 28 augusti 2019), *Avveckling av Danderyds kommuns hemtjänst i egen regi*, ärende KS 2019/0198 och samtliga bilagor.
5. Kommunfullmäktiges beslut 2019-03-04 § 26.

Expedieras
Socialnämnden